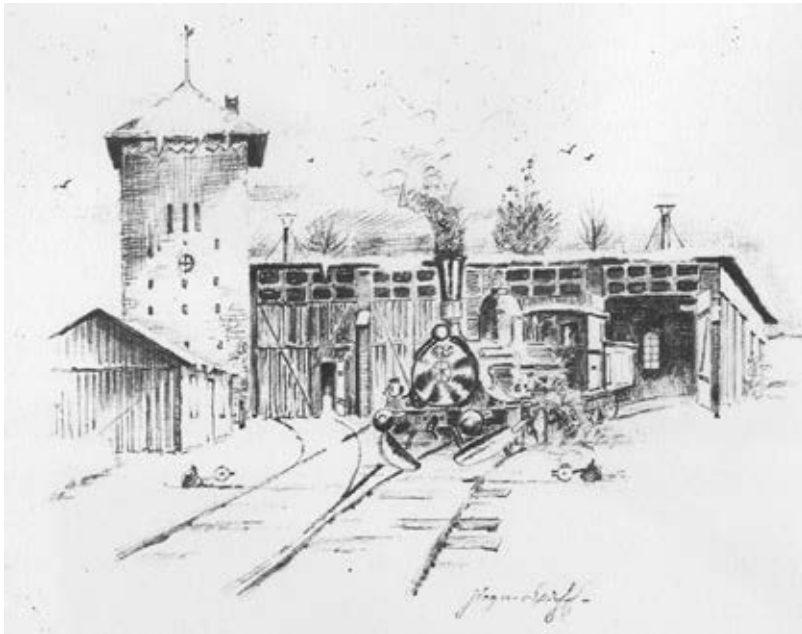

Lokal Historisk Forening for Tølløse Egnen

Efterår 2009

Remisen i Tølløse i Jørgen Garffs streg (1991)

Læs om bestræbelserne på at redde Remisen fra nedrivning inde i bladet.

Major og kgl. staldmester Michael Mentz
(foto: Erik Lausen)

Gardehusarregimentets Hesteeskadron

D. 16. april besøgte major og kgl. staldmester Michael Mentz foreningen i Aktivitetshuset i Tølløse. Ca. 60 var mødt frem for at høre om Gardehusarregimentets Hesteeskadron, som Mentz tidligere har været chef for. Regimentet blev oprettet af Frederik V i 1762, men først i 1866 fik det status af garderegiment for Kongehuset med bl.a. ceremonielle forpligtelser. Mentz fortalte om eskadronens vigtigste ressource, hestene: om de forskellige hestetyper, hvordan de bliver navngivet og ”opdraget” til deres helt specielle funktion, samt om hverdagen. Han fortalte

om mandskabet, der har en tjenestetid på 12 måneder, og som er topmotiverede. Faktisk er der venteliste til regimentet. Midt i 1990’erne begyndte man at tage piger ind. Det skete ikke uden sværds slag, men majoren måtte erkende, at det er gået over al forventning, og at pigerne er rigtig dygtige til at håndtere hestene. Mentz fortalte også om, hvordan en eskorte er organiseret. Der skal 80 heste til for at kunne stille med de 49, der er nødvendige til den ceremonielle tjeneste. I 1970’erne blev eskadronen kraftigt beskåret, hvilket vanskeliggjorde arbejdet meget, men i løbet af 1980’erne blev der igen bevilget penge, så bestanden kunne komme op på det rette antal. Michael Mentz fortalte med humor og lune om Gardehusarregimentets Hesteeskadron og krydrede sit foredrag med masser af anekdoter fra sin tid som chef. En spændende og fornøjelig aften!

Udflugt til Kunstnergården ved Dianalund

Den planlagte udflugt til Institutionen Hørhaven i Søtofte måtte desværre aflyses. I stedet kom turen torsdag d. 14. maj til at gå til Kunstnergården lidt uden for Dianalund, hvor der i udlængerne er indrettet museum for Lars

Saltofte Larsens værker. Guide var Rune Glyholt fra støtteforeningen "Kunstnergårdens Venner", der personligt har kendt Saltofte Larsen i mange år. Saltofte Larsen (1916-1999) var autodidakt som kunstner. De første mange år af sit voksne liv drev han landbrug, afbrudt af længerevarende perioder som ansat ved diplomatiet, bl.a. i Moskva i 1950'erne. I 1965 købte han Skelbækgården ved Dianalund, som han i 1971 omdøbte til

Rune Glyholt fortæller på Kunstnergården
(foto: Erik Lausen)

Kunstnergården og indrettede som museum. Samlingen består af træskulpturer og trærelieffer, tegninger og litografier samt store mosaikrelieffer. Kunstværkerne, der er fantasifulde og humoristiske, er ofte blevet til på baggrund af inden- og udenrigspolitiske hændelser samt den offentlige debat, og kan derfor anskues som kommentarer til samtiden.

Rune Glyholt fortalte om kunstneren og hans værker på en humoristisk og underholdende måde. Da han gennem årene har været tæt på kunstneren, kunne han supplere med masser af anekdoter om de enkelte værkers tilblivelse. De 29 fremmødte sluttede aftenen af med kaffe i stuehuset, der er under renovering. Museet drives af "Kunstnergårdens Venner" og finansieres af Saltofte Larsen Fonden, lokale sponsorer og Sorø Kommune. En spændende og overraskende aften!

Travetur ved Blanksøgård i Mogenstrup

Som noget nyt prøvede foreningen en travetur efter "Spor i Landskabet" lørdag d. 13. juni. Turen foregik i området ved Blanksøgård i Mogenstrup, et flot og meget kuperet terræn.

Traveturen fandt sted dagen efter, at der var faldet 110 mm regn, så det var med lidt bange anelser, man begav sig af sted. Men på dagen var der høj sol og kraftig vind, hvilket gjorde, at den nogle steder krævende rute kunne gennemføres nogenlunde tørskoet. Naturen var fabelagtig: øst for sporet så man de sølvfarvede kupler på Brorfelde Observatorium, og på turen passeredes Rusrenden, der

længere fremme bliver til Regstrup Å, og som huser en stor bestand af ørreder. Den medbragte frokost blev indtaget på toppen af en meget høj og stejl bakke, hvorfra der var en

fantastisk udsigt over landskabet. På trods af, at kun 14 personer deltog i traveturen, var den en succes, og den vil blive fulgt op af en ny travetur næste år i juni måned.

Foreningens medlemmer i det kuperede terræn ved Blanksøgård (foto: Erik Lausen)

Landsstævne - Fællesskab - Glæde

Glæden ved at gøre gymnastik har jeg haft fra helt lille. Jeg er vist født med den, for min bedstefar Marius Sørensen var en energisk leder, og min far var aktiv og gymnastikleder. Jeg har vist altid gået til gymnastik, og jeg har ledet mange gymnastikhold. Højdepunktet for min gymnastikglæde har været Landsstævnerne, som jeg har deltaget i som aktiv gymnast siden 1966 i Århus. Fællesskabet med familie og venner har ved disse Landsstævner været af stor betydning for mig. Alle de mange dygtige gymnastikledere, jeg har haft ved Landsstævnerne, har hver på deres måde været med til at gøre oplevelsen af fællesskab stor. Især ved det seneste **Landsstævne i Holbæk** har Marianne Høyer formået på enestående vis at få os til at føle, at vi kunne gøre noget i fællesskab. Hendes energi, humør og glæde smittede i den grad af på hele "Slowmotion – nu også med damer" fra Roskilde DGI, som jeg deltog på.

Landsstævnet i Holbæk var et varmt og godt stævne, som jeg ser tilbage på med stor glæde. Busserne kørte med glade og veloplagte chauffører, morgenmadsuddelingen på Stenhus fungerede fint, og de frivillige

hjælpere svedte med et smil.

Toiletter var der nok af rundt i hele Holbæk, og de var rene. Alle steder mødte man venlighed og hjælpsomhed.

Ved dette Landsstævne lavede vi to opvisninger. Selvom vi var optaget hele fredagen af at øve og give opvisninger på henholdsvis Holbæk stadion og Landsstævnestadion, så var det dejligt. Vi var sammen med alle de dejlige mennesker på vort hold, og træningsarbejdet blev ikke bare fyret af på en enkelt opvisning.

I sammenligning med andre Landsstævner fungerede åbningsaftenen med fælles indmarch ikke så godt. Det højtidelige ved at marchere ind på stadion mærkede vi ikke rigtig i år, fordi vi kom ind fra alle fire hjørner på en gang. "Suset" ved at entre rampen, blive nævnt og iagttaget udeblev. Set i bakspejlet kunne vi have brugt tiden på det frem for at stå og vente på, at Statsministeren skulle holde tale. I modsætning til andre Landsstævner boede jeg denne gang hjemme, og jeg var lidt spændt på, om jeg ville føle mig uden for fællesskabet, men det var ikke tilfældet. Jeg kørte til Holbæk hver morgen sammen med min mand, som var frivillig P-vagt, og jeg fornemmede dermed hele fællesskabet med fuldtidsdeltagerne. Tak, Holbæk, for et dejligt, varmt og velfungerende Landsstævne.

Fællesskabet med min store dejlige familie mærkede jeg ved mit første **Landsstævne i Århus i 1966**. Året før havde jeg deltaget i Gymnaestrada i Wien på et fælles hold fra hele landet med Helga Hvass som leder. Og det var med dette hold jeg deltog i Århus.

Landsstævnet i Århus 1966. Det er forfatteren med solbriller og hvid bluse midt i billedet.

Min storesøster var også på holdet. Min mor og en lillesøster var også aktive. 4 ud af 9 familiemedlemmer var aktive, og resten af familien var med.

Ofte sad vi samlet på stadion og så gymnastik. Vi boede samlet i telt på den etablerede campingplads. Vore to hvide spejdertelte lyste op blandt de øvrige mere farvestrålende.

I **Holstebro i 1971** deltog jeg sammen med min storesøster på et hold fra Viborg (VAG). På grund af en familiebegivenhed camperede vi ikke, men boede privat og måtte dermed undvære fællesskabet med fuldtidsdeltagerne. Når vi var på stadion mødte vi heldigvis

mange gymnastikvenner og så deres opvisninger.

I **1976** var jeg flyttet til Sjælland og deltog for HAØ ved Landsstævnet i **Esbjerg**. Også denne gang var flere af mine søskende og min mor aktive på andre hold. Det var derfor naturligt, at vi igen etablerede vores "familielejr" på den store campingplads. Det var en fordel, at vores forældre stadig havde det hvide spejdertelt, for vi kunne altid finde "hjem". Nu havde nogle af os både mand og børn med, så vi fyldte meget. Men det var så hyggeligt og varmt og godt at mærke, at vi var sammen. Hvis vi ikke var på stadion for at give opvisning ellers se på gymnastik, hyggede vi os hjemme i teltene.

Ved **Landsstævnet i Slagelse i 1981** deltog jeg med Roskilde Amt. Jeg havde en søster, som boede i Lejre, og vi fulgtes ad.

Mange i min familie deltog ved dette Landsstævne: mine fire søstre, en svigerinde og jeg var aktive. En lillesøster ledede det færøske hold, mens vi andre var aktive på forskellige hold fra hele landet. På grund af stor interesse for campinglivet måtte man fordele campisterne på flere pladser. Roskilde Amt fik tildelt Eksercerpladsen ved kasernen. Det var vi ikke kede af, da regnen væltede ned over Slagelse. Denne plads var nemlig drænet, så vandet

forsvandt. Anderledes var det for de øvrige campister, der boede i et sandt mudderbad, og som til sidst kun havde plasticposer at tage på fødderne.

Igen havde vi etableret en familielejr og havde reserveret flere teltpladser. Mine forældre og mine børn var også med. Og i nogenlunde tørre telte kunne vi hygge os. Så meget endda, så min mor en morgen, da vi vågnede, spurgte os, om vi ville have en hovedpinepille eller en Gl. Dansk. Vi havde en rigtig god opvisning fredag aften og kunne nyde resten af stævnet, selvom regnen var generende. Men værst var det for de opvisende hold.

Mit næste **Landsstævne var i Odense i 1985**. Jeg deltog igen med HAØ, og min mor og en søster deltog med andre hold. Selvom vi var en del venner, der havde været meget sammen til træning, boede jeg sammen med min familie på campingpladsen. Og det var igen dejligt og hyggeligt. Desuden kunne mine forældre passe mine børn, når vi var til træning og opvisning. Ind imellem sås vi med de gode venner, som også camperede på Dyrskuepladsen.

"Lad det leve", sang Helge Engelbrecht i stævnesangen i **Horsens i 1990**. Og endnu et Landsstævne skulle gennem-

Conni, Elisabeth, Ingegerd og Karen i Horsens 1990.

leves. Denne gang fulgtes jeg med gode venner, og ingen andre i min familie var aktive. Min datter var med, da vi 4 voksne i en tætpakket bil drog mod Horsens. Godt klemte og trætte nåede vi campingpladsen. Teltet, som vi havde lånt, kunne vi ikke umiddelbart sætte op. Heldigvis hjalp nogle mænd i nabolaget os med det, og vi kvitterede med "en lille en".

Hjælpsomhed, fællesskab og varme. Om morgenen blev vi kontaktet af en lejransvarlig, som fortalte, at vi havde placeret vort telt for tæt på naboens! Nabolaget

Venner og familie kigger på ved Landsstævnet i Horsens 1990.

var blevet stillet op i løbet af natten, så vi var uden skyld! Naboen måtte flytte. Men godt at vide, at der var restriktioner.

Horsens var et dejligt Landsstævne, hvor vi mærkede at byen hyggede om os, og mange private havde "banket en lille biks op" i carporten. Vi havde det sjovt og hyggede os meget i Horsens.

Familiefællesskabet havde vi også, idet min far og min lillesøster kom nogle af dagene og kiggede på gymnastik og så vores opvisning.

Jeg deltog med Motionsdameholdet fra DGI Nordvestsjælland i **Svendborg i 1994**. Vi var en flok på 8, som fulgtes ad til træningen, hvor vi efterfølgende hyggede os med kaffe, lidt sødt og frugt.

Da vi trænede og gav opvisning på Holbæk Stadion inden Landsstævnet, blev der udloddet nogle billetter til en koncert med Lars Lilholt, som skrev dette års stævnesang. Vi var så heldige, at 4 af os vandt, og da vi måtte tage en ledsager med, kunne vi alle deltage. Det har ved Landsstævnerne altid været så hyggeligt og godt, når vi sammen med den pågældende sanger øvede os på sangen, mens vi ventede på fælles indmarch. Og dejligt, når vi stod på grønsværen og følte det helt store fællesskab, mens vi sang stævnesangen. Koncerten med Lars Lilholt var i øvrigt rigtig god, og da vi arm i arm skrålede med på hans sange,

mærkede vi fællesskabet helt ind i sjælen.

"Endnu en dag", sang Jette Torp ved Landsstævnet i **Silkeborg i 1998**, og endnu et dejligt Landsstævne deltog jeg i med DGI Nordvestsjælland. Sammen med de gode venner lavede vi igen vores lille teltlejr i den store. Og vi havde fået et nyt telt, som var lettere at stille op. Jeg husker dette Landsstævne som meget varmt, hvor alle krøb i skygge, som vi gjorde det i Holbæk. Og samaritterne havde travlt med at dele vand ud til såvel tilskuere som gymnaster på stadion. Men der blev også tid til sightseeing. Vi nåede da at sejle en tur på Silkeborgsøerne.

Mit næste "Stævnemøde", som dette års stævnesang hed, var på **Bornholm i 2002**, hvor jeg igen deltog med motionsdamerne fra DGI Nordvestsjælland.

Det blev et rigtigt hyggeligt Landsstævne, fordi vi ikke var så mange. Da nogle af de gode venner ikke deltog, valgte vi derfor at bo helt privat hos min søsters familie, som boede i Sandvig helt ud til havet. Vi sov i et lysthus i haven, så vi stod op til solopgang og bølgebrus. Helt fantastisk. Min søsters familie serverede hver dag morgenmad på terrassen med havudsigt. Når jeg ikke skulle træne eller lave opvisning, var der tid til at være turister på Bornholm. Desværre blev Landsstævnet på

Bornholm også præget af regnvejr. Således både trænede vi og gav opvisning i silende regn. Det kom der meget sjov ud af, for vi havde badebolde med som redskab. Og de få tilskuere morede sig, når vi til melodien "Sommer, sommer og sol" slog bolden i græsset for derefter at kaste den op mod solen, som ikke var at se! Men vi havde en god opvisning. Og det var sjovt. Det efterfølgende fællesfoto, som blev taget, viste da også en flok "druknede mus."

Ved Landsstævnet i **Haderslev i 2006** havde jeg en slags jubilæum. Det var mit 10. i træk, og det var 40 år siden, jeg deltog første gang. Vi fejrede det stille og roligt ved en træningsaften på motionsholdet, DGI Nordvestsjælland. Vi hyggede lidt ekstra, og jeg fik en lille gave af mine gymnastikvenner. Endnu engang drog vi af sted med telt og luftmadrasser. Soveposer var skiftet ud med vore egne dyner. Et underlag er dog varmere, når luftmadrassen ikke holder tæt! En veninde og jeg kunne denne gang selv sætte teltet op, men fællesskabet med gode venner var der, idet de kom og "boede" ved siden af os.

I Haderslev blev der også tid til at se på den spændende gamle by og dens Domkirke. Ligesom ved mange af de øvrige Landsstævner havde Haderslev også fremstillet tøj, postkort og plakater, som

illustrerer noget om Landsstævne, og som kan vise, at man har været til Landsstævne i den pågældende by. Ofte er det tøj med reklame om det sted, hvor næste Landsstævne skal være. Således erhvervede jeg mig en bluse, hvorpå der står: "Vi ses i Holbæk i 2009."

Og nu, hvor **Landsstævnet i Holbæk** er vel overstået, må jeg sige, at endnu et dejligt og godt fællesskab er slut for denne gang. Fællesskabet, samværet og den store glæde, jeg har haft ved den forudgående træning.

Fællesskabet, som vi endnu engang følte, når vi kørte med bus og fik en lille snak med sønderjyder eller nordjyder eller fik en morsomhed fra chaufføren. Eller når vi stod i kø ved morgenmadsuddelingen og så, at der var masser af mad. Glæden over, at endnu en dag ventede med godt vejr og gode oplevelser. Oplevelsen af fællesskabet og samhørigheden, da vi inden fælles indmarch sang, snakkede og var spændte. Og så den store oplevelse at marchere ind på stadion 6 og 6, mens en dejlig musik brusede ned over os, og publikum klappede. Hyggen og samværet på campingpladsen, - at sidde på tilskuerpladsen og opleve glade gymnaster, - når der hilses med fanen, - fællesskabet på den store festaften.

Ved nogle Landsstævner er det først blevet offentliggjort ved

afslutningen, hvor næste Landsstævne skal foregå. At stå og føle det fællesskab har været rørende. Og derpå nedtagning af telte, afsked og hjemrejse. Men dog at føle: vi ses næste gang. I Slagelse hed Stævnensangen:

" At samles, skilles ad", og med den i erindring vil jeg glæde mig til mit 12. Landsstævne, som skal være i **Esbjerg** for anden gang.

"At samles, skilles ad,
velkommen og farvel.
At blive kendt og glemt,
ja, det er livets spil.
At nyde vennelag
og savne det igen,
og frem at finde sig på ny
en trofast ven "

Arkivernes Dag

Lørdag d. 14. november holdes landsdækkende Arkivernes Dag. Benyt lejligheden til at kigge inden for i Arkivets nye lokaler og se udstillingen om "Bygninger, der er forsvundet". Der vil sædvanen tro være mulighed for at aflevere arkivalier og billeder samt få en snak om, hvad vi kan tilbyde.

Mvh.
Tølløse Lokalarkiv

Kontingent pr. 01.01.2010

Ægtepar   150 kr.   Enlige   100 kr.

Kontingentet er for et helt år og kan betales ved mødeaftenerne i januar og februar, eller indbetales på konto 3229 5397081 inden 1. marts. Er der medlemmer, der ønsker transport til møderne? Ring til et af bestyrelsesmedlemmerne, som vil hjælpe med samkørsel.

Erindringer fra en tid, der ikke er mere

I november 2008 døde foreningens ældste medlem, Rigmor Jul-Petersen, St. Merløse, 99 år gammel. I 1993 nedskrev hun nogle erindringer fra sin barndom og ungdom på Sorø-egnen, erindringer, der rækker ud over det rent lokale. Vi bringer her et uddrag.

Når man bliver ældre, kommer man uvilkårligt til at tænke tilbage i tiden, på hvad man har oplevet i de år. Når man er 80 år, har man jo virkelig oplevet noget og set en udvikling så stor, at det næsten er utroligt. Jeg kan derfor godt have lyst til at fortælle alle om min barndom og ungdom på en gård på Sorø-egnen. Jeg gik 7 år i en stråttækt skole, og det er rent bogstaveligt. Vi gik hver anden dag: 1. og 2. klasse i forskolen, hvor der var en lærer, der hed Lynges – ligesom byen, altså lærer Lynges i Lynges Skole! Det var en dygtig lærer. Jeg mener nu nok, man lærte godt i landsbyskolen, hvis man da selv ville. De vigtigste fag var dansk, regning, geografi, danmarkshistorie samt religion eller bibelhistorie, som det hed dengang. Det var også dengang, man lærte salmevers, som man skulle kunne udenad. Den store dag var eksamen om foråret. Så havde man ekstra penge med til at solde for, hvorefter vi drog til den nærliggende skov

for at lege. Når jeg skriver vi, er det fordi, det var sammen med en søster eller jævnaldrende kusiner. Jeg gik til danseundervisning i forsamlingshuset, og vi lærte at spille klaver – enhver gårdmandsfamilie med respekt for sig selv skulle have et klaver!

Fritiden

Efter konfirmationen gik vi til gymnastik. Om foråret var der opvisning med efterfølgende bal, og der var også den store amtsopvisning i Sorø. Mange søndage har jeg tilbragt i Suserupskoven, hvor der dengang var traktørsted – det eksisterede lige til i 1960'erne, hvor det brændte. Der kom mange mennesker om søndagen. Det var jo før bilerne rigtig kom frem, så folk kom ikke så langt, når de skulle på udflygt. Der kom honoratiories fra Sorø og folk fra omegnen. Enkelte havde bil, ellers var det med hestevogn eller cykel. Man kunne købe kaffe, men man kunne også selv have kaffebønner med. Krokonens specialitet var æggecake, der var kendt viden om. Men man kunne selvfølgelig også få stegt ål, som var fanget i søen. Så sad man bare der på græsplænen eller ved borde og nød kaffen og den smukke udsigt over søen til Tystrup, hvor den hvide kirke lyser op. Der var ingen transistorer, der larmede. Der var nogle ringspil, og der har jeg set karlene fra omegnens gårde tilbringe megen

tid med at spille. Det var beskeden underholdning. Man kunne leje robåde, ro på søen og op ad Susåen. Der sejlede også motorbåd til Fiskerhuset ved Næsbyholm. Det ligger der stadig, hvor Susåen løber ud i Tystrup Sø, om end det er nybygget efter en brand. Derfra kunne man gå til Næsbyholm med den smukke park. Man kunne også komme ind og se de fine kareter og lukkede vogne. Den tur har jeg gået mange gange. Der var altid noget at se på, og man kunne sagtens få tiden til at gå.

Sorø – vores by

Et andet udflugtsmål var Parnas, der ikke var længere væk, end at vi kunne cykle dertil. Eller også kunne vi tage til Sorø, hvor der sejlede en båd i Akademihaven. På Parnas var der altid mange mennesker om søndagen. Fra en lille pavillon spillede en trio populær og klassisk musik, der var keglebane, optræden af kunstnere, og så var der baller. Sorø var jo "vores by", og sådan føler jeg det stadig. Jeg holder meget af at komme der, jeg skal helst til Sorø hvert år til jul for at se Klosterporten med lys på: den silhuet er meget smuk, synes jeg. Dengang var akademisterne mere synlige i gadebilledet, fordi de gik i uniform: kadetstribet om sommeren, mørk uniform om vinteren, mørk hue om vinteren og hvid om sommeren, der skulle tages af, når de mødte en lærer på gaden. Dengang var

der flest drenge og kun få piger. Da min søster gik der (hun blev student i 1923) var der kun 4-5 piger. Nu er det vist nærmest omvendt

Vi gik i biografen, først i en sal bagved Frederik d. 7., senere i den nye biograf i Østergade. Før talefilmens tid blev der spillet klaver til forestillingen. Det var fru Emma Leth, der spillede, hun var mor til de to kendte Leth-brødre. På Hotel Postgården blev der spillet dilettant. Her var søstrene Aase og Lulu Ziegler ofte med. Jeg har set Lulu som Lisbeth i "En søndag på Amager". De to var tandlæge-døtre fra Sorø, og de to kønne søstre var selvfølgelig omsværmede af akademisterne.

Der var fine koncerter i Akademiets festsal, hvor kendte solister optrådte. Det kgl. Teater opførte friluftsspil i Akademihaven, men det var nok senere, jeg tror det var i 40'erne og 50'erne. Der blev bl.a. spillet "En skærsommernatsdrøm", "Elverhøj" med Poul Reumert som kongen, og "Jeppe på Bjerget" med Oswald Helmuth som Jeppe.

Politiske møder

Da min far var meget med i offentligt og politisk arbejde, kom jeg også tidligt med ud til politiske møder og vælgermøder. Det var dengang, der var vælgermøder til ude i forsamlingshusene. Der var gerne fuldt hus, og tobaksrøgen kunne ligge tæt i lokalet. Jeg husker et vælgermøde i Lyngø

Forsamlingshus, hvor godsejer Emil Lassen var kandidat for de konservative. Da han kom på talerstolen, blev der som sædvanligt sat et glas vand frem. Så lød en stemme fra salen på bredt sjællandsk: ”Ja, ded er du nok ikke vant til at drikke!”. Godsejer Lassen var dengang ejer af Bækkeskov og far til major Anders Lassen, der faldt i 2. verdenskrig. Emil Lassen opnåede ikke at blive valgt, hverken dengang eller senere. Han var også kaptajn og deltog senere i vinterkrigen i Finland og i Borgerkrigen i Spanien. Sønnen havde ikke sin oplevelsestrang efter fremmede.

I Egevang ved Sorø Sø, hvor gymnastikstævnerne blev holdt inden de blev flyttet til Søsken, blev der også holdt politiske møder. Ved et af disse møder skulle Christmas Møller tale, det var i tyverne, så det har været i begyndelsen af hans politiske karriere. Christmas Møller var jo lille af statur, og man lagde næsten

Rigmor Jul-Petersen, St. Merløse (foto: Sv. Åge K. Jørgensen).

ikke mærke til ham, før han stod på talerstolen, også dengang med jakke og butterfly, sådan som man så ham på billeder senere hen. Og han holdt en ildfuld tale.

Jeg har en anden erindring, som jeg ikke kan lade være at tænke på nu, hvor der fokuseres så meget på politikerne. Det er mange år siden, sidst i 1920'erne, da min søster var stenograf i Rigsdagen, som det hed dengang, hvor der både var et landsting og et folketing. Foran talerstolen sad 4 stenografer og stenograferede alle taler ned – det var jo før man havde båndoptagere og lignende. Jeg havde samtidig plads i København, og når jeg så skulle træffe min søster, satte vi ofte hinanden stævne på Christiansborg. Jeg kom tit før tiden og gik da ind og satte mig på tilhørerpladserne. Jeg har således både set og hørt Stauning, Borgbjerg, Nina Bang m.fl. på talerstolen.

Høj og lav

Engang havde min søster bestilt teaterbilletter – jeg tror det var til en juleforestilling. For at kunne nå det efter mødet var sluttet, havde hun bestilt en taxa. Men det var der mange andre, der havde gjort, for da vi kom ud på trappen, stod der mange og ventede på taxa – det var øsende regnvej. Stauning stod der også og ventede i køen mellem alle andre. Jeg kan tydeligt huske ham med sort tøj, sort hat og paraply. Efterhånden som

taxaerne kørte op foran trappen, råbte de navnet på den, som havde bestilt den, og det endte med, at vi kom af sted førend Stauning! Det tænkte jeg på, da vi i januar 1993 fik en regering med det største antal ministre nogensinde, der hver skulle have en ministerbil med chauffør. Jeg har været til mange politiske møder rundt omkring sammen med min far, men også senere hen. Interessen for politik har jeg stadig – det er jeg ligesom vokset op med. Nu jeg er blevet ældre, er det mest i TV og radio, jeg følger med, og så må jeg jo komme ind på den udvikling, der er sket inden for landbruget og alle andre steder. Ved landbruget, hvor jeg har været lige til jeg blev pensionist, har jeg været med til at høste med aflægger, slåmaskine og selvbinder, indtil mejetærskerne kom, der efterhånden er blevet til kæmpemaskiner ligesom alle andre maskiner. Sådan er det alle steder: det store fortrænger det små. Men jeg tror, at der desværre er gået noget tabt i hvert fald i landsbyerne. Der er ingen folk på gårdene mere, ingen smedje, ingen møller, ingen købmand eller brugs. Det var de steder, hvor folk mødtes og fik en sludder. Nu taler man ganske vist om, at man vil prøve at genoplive landsbyerne. Det er da udmærket, men jeg tror nu ikke, at der bliver det fællesskab, som der var før. Hvad der er sket inden for det elektroniske område, med video, computere osv., er jo så

overvældende, at jeg vanskeligt kan følge med. Men heldigvis behøver jeg heller ikke at sætte mig ind i alt det.

Et dejligt sted

Sorø-egnen er jo en dejlig egn. Da jeg er et naturmenneske, har jeg færdedes der meget, og jeg vender altid med glæde tilbage dertil. Har egnen ikke været kendt før, så er den blevet det efter at Kongskilde Friluftsgård er kommet til. Nu kommer der mange mennesker, der kan glæde sig over det smukke område ved Tystrup-Bavelse søerne. Og nu det sidste: på min fødegård skal der anlægges golfbane. Det egner den sig nok også godt til, for jorden er meget bakket og ureel. Da golfbanen skulle anlægges, gav Bikubens afdeling i Sorø 1 mill. kr. til anlægget. Bikuben hed førhen Sorø Spare- og Lånekasse. Der var min far ansat, først som formand for tilsynsrådet, og i over 30 år som landbrugskyndig direktør – et arbejde han holdt meget af. Også i hans tid var der en fond, der gav penge til forskellige formål. Derfor er det for mig også tankevækkende, det der er sket. Far var også med i Naturfredningsforeningen - måske ville han også have glædet sig over det, der nu er sket med hans gård. Men jeg vil glæde mig over, at mange mennesker nu kan opleve den smukke natur og kan færdes på de marker og steder, jeg kender så godt.

Remisen i Tølløse

Initiativ- og interessegrupper

En initiativ- og interessegruppe med Vivi Lausen og Jakob Bjerre i spidsen, med opbakning fra enkeltpersoner, Holbæk Museum (Lene Floris), Foreningen til By- og Landskabsbevarelse m.fl., satte sig i 2007 for at forhindre en nedrivning af Remisen, som var nært forestående. Man var enige om, at remisen som symbol for byen Tølløses opståen og byens eksistensgrundlag til i dag skulle bevares for eftertiden. Efter et besøg i den store restaurerede remise i Brande, som er blevet byens kulturhus og kendt viden om, blev man enige om at prøve det samme i Tølløse. Remisen i Tølløse er fra 1901, tegnet af overarkitekt Heinrich Wenck, DSB, som på den tid var den førende arkitekt på det område. En tro kopi af remisen findes i Varde, og den er også tegnet af Wenck. De to remiser var dog nogle af Wencks mindre opgaver, hovedværket er Københavns Hovedbanegård. Rigtig mange af Wencks bygninger er i dag fredede.

Opstart af foreningen "Remisen Tølløse"

Initiativgruppen fik VLB (Vest-sjællands Lokalbaner) til at udsætte nedrivningen, samt give en lovning på, at man kunne leje bygningen og et passende

jordareal X-antal år, hvis der blev oprettet en støtteforening til remisens bevarelse. Der blev afholdt stiftende generalforsamling 25.02.2008 i Aktivitetshuset Tølløse. Den nye forenings vedtægter blev vedtaget, og 5 bestyrelsesmedlemmer samt 2 suppleanter valgt. Bestyrelsen konstituerede sig 03.03 med Jakob Hansen som formand, Vivi Lausen som næstformand, Jakob Bjerre som kasserer, Marina Wijngaard som sekretær og Michael Christensen som menigt bestyrelsesmedlem. Suppleanter blev Tom Sørensen og Sv. Åge Kejlskov Jørgensen.

Bestyrelsen i arbejde

Nu gik det store arbejde i gang med at etablere foreningen, få en bankforbindelse, lave medlemskartotek, oplysningsfoldere, få en aftale med VLB om de nærmere vilkår for foreningens leje og brug af Remisen, få kontakt til Lokalråd, forberede indlæg til dialogmøde, etablere pressekontakt, og få fat i Holbæk Kommune med henblik på lokalplan m.v., oprette hjemmeside, og i første omgang få kontakt til og aftale møde med 2 arkitektfirmaer, samt mange andre opgaver. Det er bare ikke lige sådan at starte en forening op, kan jeg hilse og sige! (Der skal jo også være et flertal i bestyrelsen for de forskellige muligheder og løsninger). Medlemstallet kom

hurtigt op på godt 60 personer, og mange flere interesserede henvendte sig.

Vivi Lausens død – og formandens afgang

Det var et uhyrligt stort slag for bestyrelsen, da Vivi Lausen døde d. 13.05.2008. Hun var den reelle initiativtager samt den allesteds nærværende ildsjæl. Over sommeren var bestyrelsens arbejde lammet, og efter ferieperioden fortsatte bestyrelsens lammelse, idet formanden Jakob Hansen på grund af øget arbejdspress på sit arbejde så sig nødsaget til at udtræde af bestyrelsen. Suppleanterne Tom Sørensen og jeg selv ønskede ikke at indtræde i bestyrelsen. Tom Sørensen kunne ikke afse tid, og jeg selv var lige

blevet formand for Lokalhistorisk Forening for Tølløse Egnen, så jeg betakkede mig. Der var så ingen anden udvej end at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling med det formål at få valgt 2 personer til bestyrelsen, som var villige til at påtage sig formands- og næstformandsposten. Alternativt måtte foreningen nedlægges i henhold til vedtægterne.

Ny formand og næstformand

Den ekstraordinære generalforsamling fandt sted 25.11.2008 i Aktivitetshuset. 2 nye personer blev valgt til bestyrelsen: Aksel Frandsen med erfaring i træskibsrestauration, og John Jeppesen med erfaringer fra et lignende projekt i Tønder. Ved den efterfølgende konstituering blev Aksel Frandsen valgt til formand og John Jeppesen til næstformand. Dette blev indledningen til en række bestyrelsesmøder, med sagkyndig sekretærbistand af Marina Wijngaard. En bygningskonstruktørstuderende fra Karsten Rønnows Tegneste skule skulle lave en eksamensopgave om restaurering af Remisen. I løbet af vinter/forår kom aftalen med VLB / Regionaltog i hus, kommunen blev ansøgt om lokalplan for Remisen, der blev arrangeret oprydningsdag og åbent hus, der blev udarbejdet materiale til fremvisning ved dialogmøde i marts, foreningen blev registreret i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen m.v.

*Oprydningsdag i Remisen
(foto: Sigrid Jørgensen)*

Arkitekter

4 arkitektfirmaer viste interesse for at få projektet. Bestyrelsen valgte Karsten Rønnows tegnestue i Holbæk. Rønnow har stor viden og erfaring med restaurering af gamle historiske bygninger, og en af tegnestuens arkitekter havde medvirket ved restaureringen af Remisen i Brande. Vedrørende Remisen i Tølløse foreslår Tegnestuen en istandsættelse med henblik på en miljørigtig konvertering af bygningen ved brug af den nyeste teknologi på det område, så bygningen som færdigrestaureret vil have et energiforbrug så tæt på nul som muligt. Dette vil minimere de daglige driftsomkostninger, når bygningen engang tages i brug. Den ordinære generalforsamling fandt sted 17.03.2009 i Aktivitetshuset, og her blev der vedtaget en kraftig opstramning af vedtægterne. Der er også efterfølgende rettet henvendelse til Foreningen til By- og Landskabsbevarelse for syn, hjælp og vejledning.

Holbæk Kommune har meddelt, at man tidligst 1. halvår 2010 kan iværksætte en lokalplan, så Rønnow kan indtil da ikke rigtig komme videre med at lave et skitseprojekt, som skal danne baggrund for ansøgning om penge til projektet fra diverse fonde. Løseligt anslået er der brug for et beløb på 15 til 20 millioner.

Bestyrelsens opgaver det kommende år

Hvad skal bestyrelsen så lave det næste årstid? Der skal foretages en kraftig opsamling af løse ender i forhold til foreningens medlemmer (af forskellige grunde blev kontingentopkrævningen udsendt meget for sent), dagspresse, radio og TV skal fodres optimalt, hjemmesiden skal være i top, medlemsmøder skal afholdes, og ikke mindst skal der etableres kontakt til foreninger, virksomheder, skoler og andre for at få undersøgt, om der er behov for en istandsat remise. Brug, indretning, drift, børn og unge m.v.: uden et udtalt behov og folkelig opbakning bliver det meget svært at få projektet i hus.

Visioner for brugen af en restaureret remise

Remisen i Tølløse kan være udgangspunkt for særlige arrangementer med tog, bl.a. til Åmosen, koncerter (om sommeren friluft-) med mulighed for at rykke indendørs ved regnvejr, teater med professionelle og amatører, julemarkeder, loppemarkeder, byfester, grundlovsfester, kurser, foredrag, alternative filmforestillinger, kunstudstillinger, aktivitetslokaler for børn og unge, arbejdende værksteder, udlejning af lokalerne til privatfester (dog kun med anretterkøkken): kun fantasien sætter grænserne.

Lidt personlige betragtninger

Jeg mener, at vi som Lokalhistorisk Forening nødvendigvis må / skal støtte op om projektet. Man kan sige, det er samtids-lokahlhistorie, nogle ildsjæle forsøger at skabe. I det mindste vil jeg råde foreningens medlemmer til at vise en positiv og ikke negativ indstilling til remiseprojektet. Jeg kan oplyse, at ca. halvdelen af Remiseforeningens medlemmer også er medlemmer af Lokalhistorisk Forening for Tølløse Egnen.

Sidste nyt

Efter at ovenstående er blevet skrevet, har Foreningen for

Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk Kommune (FBL) d. 05.08.2009 besøgt Remisen. Man konkluderer på baggrund af besøget, at Remisebygningen har stor kulturhistorisk- og stor fortælle værdi på stedet. Man konstaterer, at bygningen trænger voldsomt til istandsættelse, men at det ikke vil være umuligt at redde den. Det vil kræve mange penge, og FBL ønsker derfor Remiseforeningen held og lykke i bestræbelserne på at skaffe midler til at gennemføre projektet. Kun tiden kan vise, om det vil lykkes at rejse de mange penge til Remisen i Tølløse!

Lidt varmt gør godt under oprydningen ved Remisen (foto: Sigrid Jørgensen)

Kommende arrangementer

Torsdag d. 8. oktober 2009 kl. 19.30

Naturvejleder Peter Løn Sørensen: Sporene i landskabet og husmandskulturen i "mands minde" – kan vi bruge det til noget i det moderne samfund?

Sted: Ugerløse Fritidscenter

Torsdag d. 12. november kl. 19.30

Gurli Jensen og Jytte Vesti Olsen: Barndom og ungdom i Soderup

Sted: Aktivitetshuset, Tølløse

Torsdag d. 10. december 2009 kl. 19.30

Julemøde med sognepræst Sara Yun Mikaelsson, Ugerløse

Sted: Ugerløse Fritidscenter

Torsdag d. 14. januar 2010 kl. 19.30

Slotschef Flemming Frydendal: De kongelige slotte

Sted: Aktivitetshuset Tølløse

Torsdag d. 11. februar 2010 kl. 19.30

Henning Lindhardt: Min far og modstandsbevægelsen i Odsherred

Sted: Aktivitetshuset Tølløse

Torsdag d. 11. marts 2010 kl. 19.30

Generalforsamling.

Efterfølgende foredrag ved Sv. Åge Kejlskov Jørgensen: Et år på Grønland i søværnets tjeneste, samt de Nordatlantiske øers rolle under 2. verdenskrig

Sted: Ugerløse Fritidscenter

Torsdag d. 08. april 2010 kl. 19.30

Sonja Ølgaard: Goddag, det er hjemmesygeplejersken!

Sted: Aktivitetshuset Tølløse

Torsdag d. 06. maj 2010 kl. 19.00

Udflugt til institutionen "Hørhaven"

Mødested: Søtoftegård, Søtoftevej 76

Lørdag d. 12. juni 2010

Travetur efter "Spor i landskabet" ad Hovstien i Kvarmløse og til området ved Hesle Møllegård, hvor Ole Olsen fortæller.

Formand

Svend Aage Jørgensen

Svalevej 1
4340 Tølløse
E-mail: svaakj@tiscali.dk
tlf. 59 16 10 19

Næstformand

Bent Petersen

Nederskovvej 92
Skov Vallenderød
4340 Tølløse
E-mail: bent.otto@petersen.mail.dk
Tlf. 59 18 56 89

Kasserer

Henning Petersen

Mågevej 2
4350 Ugerløse
Tlf. 59 18 82 17

Aksel Pedersen

Ordrupvej 88
Søtofte
4100 Ringsted
E-mail: geslingebjerg@get2net.dk
Tlf. 57 80 13 55

Poul Andersen

Gershøjgård
Kvarmløsevej 69, Kvarmløse
4340 Tølløse
E-mail: poul.andersen@dlgpost.dk
Tlf. 59 18 67 69

Winnie Teglgard

Ove Billesvej 3
4340 Tølløse
E-mail: winnie@teglgaard.dk
Tlf. 65 94 34 80

Erik Lausen

Lindestien 5
4340 Tølløse
E-mail: erik@rlausen.dk
Tlf. 59 18 59 22

Bestyrelsessuppleanter

Erna Berentsen

Veisgårdsvej 4
Tjørnede
4340 Tølløse
Tlf. 59 18 53 59

Inger Schultz Hansen

Have Borupvej 207
4360 Kr. Eskilstrup
E-mail: pshish@dlgmail.dk
Tlf. 59 18 05 89

Foreningens hjemmeside

www.tollose.dk/historie
webmaster: John Jeppesen

Holbæk Arkiverne/

Tølløse Lokalarkiv

Hjortholmvej 9
4340 Tølløse
Tlf. 72 36 70 83 / 72 36 70 82
E-mail: ilm@holb.dk

Arkivets åbningstider

Mandag kl. 14.00 – 17.00
Onsdag kl. 13.00 – 16.00

Arkivleder

Inge-Lis Madsen

Nybyvej 62
4340 Tølløse
E-mail: nyvang@mail.tele.dk
Tlf. 59 18 68 85